

ביאורים לפרקי אבות

א עֲקִבְיָא^(א) בֶּן מִהֶלְלָאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה
 רְבָרִים, וְאִין אַתָּה בָּא לְיַדִּי עֲבָרָה. וְעִי^(ב)
 מֵאִין בָּאת, וְלֹאֲנִי^(ג) אַתָּה הוֹלֵךְ^(ד), וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד
 לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מֵאִין בָּאת: מִטְּפָה סְרוּחָה, וְלֹאֲנִי אַתָּה
 הוֹלֵךְ: לְמָקוֹם עֹפֵר רֶמָה וְתוֹלְעָה^(ה). וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד
 לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן^(ו): לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ,
 בְּרוּךְ הוּא:

~ פירוש ר"ע מברטנורא ~

חוץ למעי האשה. והמסתכל שבא מטפה סרוחה, נצול מן הגאונה. והמסתכל שעתידי לילך למקום עפר רמה ותולעה, נצול מן המאנה והחמדה אל הממונ. והמסתכל שעתידי לתן דין וחשבון, פורש מן החטא ואינו נכשל בעברה:

עקביא. מטפה סרוחה. טפת שכבת זרע. ואף על פי שבשעת העבור אינה סרוחה, שאינה מסרחת ברחם האשה עד לאחר שלשה ימים ובשתסריח אינה ראויה להוריץ, מכל מקום קרי לה טפה סרוחה מפני שהיא קרוכה להסריח מיד כשהיא

~ עיקר תוספות יו"ט ~

שמים שנולד הוא מתקרב והולך אל המיתה, ועל בן נקט לשון הוזה ולא לשון עתיד. מדרש שמואל: (א) למקום בו. ולא אמר שיהיה רמה ותולעה, שכן אמר הכתוב כי עפר אתה ואל עפר תשוב. דרך חיים: (ב) דין וחשבון. תחלת דין קאמר, ולפיכך הקדים דין לחשבון. ואמר לתת דין, שאם יעשה חטא מתחייב מזה דין, לכה שוף לומר שהוא נותן הדיון בו. דרך חיים: (עיקר תו"ט).

(א) עקביא. בזמן הבית היה. ועין תוספות יום טוב: (ב) דע. חזר ואמר מלת דע לפי שלפני מי אתה עתיד בו. אינן בהסתכלות וראיה מוחשית כי אם שיאמין זה בדרך ידיעה. מדרש שמואל: (ג) מאין בו. שאלת המקום שבא משם בלשון אין כמו מאין באו האנשים, ושאלת המקום שביא לשם בלשון אנה כמו אנה אלך מרחק ואנה מפניך אברח: (ד) אתה הולך. כי האדם הולך לבית עולמו ומתקרב אל המיתה כי יום המות מיום הולדו הוא,

~ משיחת ש"פ נשא ה'תנש"א ~

וכדאי ונכון ביותר שכא"א יקבל על עצמו שנוסף על אמירת פרקי אבות (מילי דחסידותא) בכל שבת משכחות הקיץ, יוסף וילמד בעיון משנה אחת (לכל הפחות) עם הפירושים דמפרשי המשנה, כל חד לפום שיעורא דילי.

(ספר השיחות תנש"א עמ' 597)

רבי אומר...

ביאור מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שי"ו

א) הסתכל בשלשה דברים

חסדים³, שקיומם על ידי מחשבה דיבור ומעשה – כך שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה השלימות בכל הקוין.

ועל דרך זה לגבי סור מרע:

ואין אתה בא – בדרך ממילא,
האדם אינו צריך לעסוק בשלילת הרע. לידי עבירה – גם דבר שעלול להביא לידי עבירה, כגון תאוות היתר, מושלל בדרך ממילא, מצד ההסתכלות בעניני הגאולה. וזהו מעין ודוגמת ימות המשיח, שאז „כל המעדנים מצויין כעפר“⁴, כעפר דייקא, שאין לו שום חשיבות, מכיון ש„לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד“⁵.

יש לומר ש„שלשה דברים“ (סתם) רומז לגאולה השלישית ובית המקדש השלישי, גאולה משולשת ובית המקדש משולש, שכולל שתי המעלות דגאולה ראשונה ושני, בית המקדש ראשון ושני, ושניהם יחד.

הסתכל בשלשה דברים – היינו

עיון והתבוננות, בהעמקה יתירה, בגאולה השלישית והמקדש השלישי, מתוך צפי' והשתוקקות מיוחדת, „אחכה לו בכל יום שיבוא“², שיבוא בכל יום, ביום זה ממש. ומה גם כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות היא ביתר שאת וביתר עז.

והסתכלות זו פועלת שלימות בכל עניני העבודה, שנכללים ב„שלשה דברים“ – תורה עבודה וגמילות

(1) ראה שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סקכ"ח סל"ו. (2) נוסח אני מאמין הנדפס בסידורים. (3) לעיל פ"א מ"ב. (4) רמב"ם סוף הלכות מלכים. (5) ספה"ש תנש"א ח"ב עמ' 748.

משיחת ש"פ במדבר ה'תנש"א

...יעדער איד זאל צוגעבן אַ חידוש – בכמות ובאיכות – אין לימוד התורה, סיי אין די שיעורים כלליים השווים לכל נפש, כולל ובמיוחד בזמנים אלו – אין אמירת פרקי אבות בכל שבתות הקיץ, ומה טוב – אז מ'זאל לערנען איין משנה (אָדער עטלעכע משניות) בעיון, בהבנה והשגה...

(ספר השיחות תנש"א עמ' 560)

